

Můj pankrácký příběh Rudolf J. Kriegisch

Květen 1945

U Karlových Varů jsme byli Američany (kteří nechtěli vést válku s „dětmi“), bylo nás přibližně 5.000 bývalých vojáků, předání ruské armádě a museli jsme odpochodovat směrem „na východ“. Bylo nás 7 kluků (ve věku od 15 do 17 let), nikdo z nás nechtěl „k Rusům“ a tak jsme se schovali u jednoho rolníka. Později jsme vyrazili pěšky na cestu k domovu. Vzpomínám si pouze na to, že jsme byli v Ústí nad Labem, kde jsem potkal spolupracovníci mého otce, která mne chtěla vzít s sebou do lazaretního vlaku, který jel směrem do Slezska. Já jsem ale chtěl kratší cestou: přes Prahu a Hanušovice vlakem domů do Javorníku, v okrese Jeseník, do Moravského nebo do Sudetského Slezska.

Dne 16.5.1945, bylo to v sobotu před Svatodušními svátky, jsme přijeli do Prahy na Masarykovo nádraží, aniž bychom to věděli, spadli jsme do „díry“, neboť to bylo záchytné nádraží. Zde jsme byli okamžitě odchyceni revoluční gardou. My, 7 mladíků (jeden byl Rakušan a byl okamžitě propuštěn), jeden další, Staněk, z Horního Slezska, se vydával za Poláka a byl také propuštěn na svobodu.

Strčili nás do malé místnosti. Ihned nám bylo jako Němcům nadáváno; museli jsme dělat „partnerská cvičení“, což znamenalo fackovat se navzájem a přitom zpívat německé písničky. Potom přišla hezká, blondatá dívka našeho věku (15letá) a ostříhala nám vlasy nůžkami na nehty. Moje lokny upadly na zem a mne to šíleně rozzuřilo; nejraději bych byl této „hloupé huse“ vlepil pořádnou facku. Potom mi plivla do obličeje a červeno-modrou inkoustovou tužkou mi napsala na obě tváře „HJ“ (Hitlerjugend) a na čelo mi namalovala hákový kříž.

Potom nás odvedli. Nejprve jsme šli několika ulicemi Prahy; přitom jsme byli mláceni lůzou, vysmívání, bylo nám vyhrožováno, bylo s námi cloumáno a vláčeno, mlátili nás také lidé, kteří právě šli kolem; připravili pro nás jakýsi druh běhu uličkou.

V těchto hodinách jsem se rozloučil se životem, tj. prosil jsem Boha krátce o odevzdání, byl jsem vnitřně naprosto klidný. Byl jsem zcela připraven předstoupit před nejvyššího „soudce“ a dát mu svůj mladý život. Tato situace mého života je ještě nyní zcela jasná v mém vědomí. Tehdy jsem věřil, že když nás vedou zadem obrovskou bránou do jakéhosi zadního vnitřního dvora, že nás postaví ke zdi a zastřelí. Na to jsem byl připraven a byl jsem s tím i smířen. Tehdy jsem se vnitřně rozloučil s mými rodiči, svůj život jsem uzavřel a odevzdaně očekával svůj konec.

Potom nás vzali do „domu“ nahoru, který byl nad tzv. „SS-sklepem“, ze kterého podle výpovědi jednoho Rakušana nikdo víc živý nevyšel. Jeden z očitých svědků mi řekl, a to mi zůstalo v povědomí natrvalo, že jeho kamarád tam byl vlastní nožní protézou ubit k smrti. Zastřelen? Ne! Ubit k smrti, to měla být metoda „revoluční gardy“.

Až potud to šlo – ale nemohu si to dál podrobněji vybavit v paměti. Bylo to jako v policejním vězení. Leželi jsme ve sklepech, bylo tam stěsnáno mnoho lidí. Protože nebylo místo na dřevěných pryčnách, spali jsme my mladí dole, na kamenné podlaze; vzpomínám si, že tam bylo velmi málo vzduchu.

Neděle, 17.5.1945 – Svatodušní svátky

Dostali jsme vodovou polévku a okolo oběda jsme byli eskortováni „zeleným antonem“. Přivezli nás do státního vězení Pankrác v Praze XIII, kde jsem přežil až do 4.12.1945. Co se týče oblečení, mohli jsme mít pouze to, co jsme měli na sobě. Okamžitě jsme byli tvrdými rozkazujícími povely a průběžnými kopanci s mlácením, nacpání do cel na oddělení „mladiství“. Bylo nás 6 - 7 v cele určené pro jednoho vězně; později se počet zvýšil dokonce na 13 mladistvých. Cela byla vybavena 4 - 5 matracemi s „nájemníky“ - matrace byly plné hmyzu a 1 záchod (WC) se splachováním (to bylo moje oblíbené místo). Den nato jsme dostali vězeňské oblečení.

Všechno se dělalo na rozkaz dozorce nebo chodbaře „mladistvých“. Poslední nás mohl bít, jak a kdy se mu zachtělo, ačkoliv byl „spoluvězeň“. Jak jsme se dozvěděli, náš chodbař byl již dříve trestaný kriminálník. Jakákoliv známka odporu (neznal jsem ani slovo česky, jako většina z nás!) byla tvrdě trestána. Často musela za cokoliv pykat celá cela, mnohdy také jednotliví provinilci. Byl to vypracovaný systém, jeho snahou bylo udělat ze všech vzájemně nepřátele. Tato metoda byla účinná, zrušila dřívější „osudová společenství“ a udělala z každého na cele mého nepřítele. Mohl jsem vlastně důvěřovat pouze jednomu (který byl stejně jako já ministrantem). Špatné bylo, že jsme byli všichni promícháni s kriminálními delikventy, kteří byli označeni červenými páskami na rukávech. A s politickými vězni, Čechy, kteří kolaborovali s Němci. Ti nosili oranžově zbarvené pásky na rukávech. My, protože jsme byli Němci, jsme byli bez pásek. Nejlépe se vedlo a zacházelo s kriminálními delikventy, protože ti mohli chodit za prací do města, do Prahy a tam si také mohli něco opatřit k jídlu.

Neustále probíhaly nástupy a inspekce – byla to všechno šikana, abychom se odnaučili přemýšlet. Byl mi vsugerován vzor chování, že neexistuje žádná svoboda pohybu. Naše práce byla ponejvíce v kuchyni včetně všeho, co k tomu náleželo, jako například škrabání brambor, nebo loupání cibule pouze nehty. Někdy jsem dostal od našeho spoluvězně kuchaře několik brambor, které byly vyhozeny do slupek, kam jsme také močili, neboť během práce se nesmělo chodit na toaletu. Cibule jsme si cpali celé do úst,

ačkoliv jsme při tom brečeli, tyto vitaminy nás udržely při životě.

Zastupující dozorce nás potají zavíral po řadě na WC, kde jsme mohli jíst ze 2 - 3 kýblů vařených brambory. Každý z nás tam mohl jít jednou až dvakrát (bylo nás 60 mladistvých). Museli jsme také dávat pozor, aby nás nikdo nezpovrhoval, byl by z toho veliký malér. Tento lidský přístup byl pro mne paprskem naděje v mém životě. Chtěl bych za to poděkovat.

Píši stále „nás“. Když někdy použiji jednotného čísla „já“, potom to činím vědomě, aby to bylo osobní. Toto „nás“ je neosobní. Jsem zařazený ve skupině, který tvoří neosobní dav a to se nepočítá. Ačkoliv každý sám pro sebe hledá určité výhody (např. jídlo), byli jsme přesto všichni na sobě za zdar či zkázu, ve skupině závislí. To ukazoval také systém trestů „všichni za jednoho“. Vzbuzovalo to vzájemnou nenávisť, protože mě ostatní způsobovali utrpení.

Vzpomínám na výprasky pendrekem nebo devíticocasou kočkou (co tím míním, je jistě známo). Jak často jsme byli bití? Nemohu říci přesně, vím pouze, že záda, podkolení a chodidla byla velmi citlivými místy na těle – vleže nebo ve stoje byla neustále bita. Nebyli jsme bití jemně, ale tvrdě.

Pokud se jeden z nás v noci ve spánku při spaní chtěl otočit (bylo nás 13), tak musel ostatní vzbudit a všichni společně se museli otočit. Taková situace vyvolávala nespokojenost a odpor jednoho vůči druhému. Jednoho dne dali do naší cely třináctiletého mladíka, který nás všechny „duševně rušil“. Byl duševně nemocný, nebo to jen předstíral? Stále opakoval jednu větu: „Vydlobal jsem dýkou HJ (Hitlerjugend) oči a uřezal uši“. Po dobu, co byl u nás na cele, jsme často dostávali „návštěvu“, tzv. americké vojáky, reportéry, ruské důstojníky, kterým byl tento „bláznivý mladík“ stále předváděn. To byl kousek nelidskosti. V českém tisku se potom objevil obrázek nás všech, jakožto válečných zločinců. Jeden z Čechů, který byl do naší cely dán, se ohradil, že nechce s námi být, neboť nás viděl a poznal v novinách. Tak jsme se vlastně o této věci dozvěděli.

Jídlo („k přežití málo - ke smrti mnoho“), např. na den bylo asi tak 50 gramů chleba, večere již v 16.30, a v neděli již ve 13.30. Poté „parník“ odjel. Každý z nás jedl velmi pomalu, aby jedl déle nežli ostatní a mohl přežít. Někteří z nás si nechávali třeba malinkou zásobu, aby to potom mohli před očima ostatních sníst; byli jsme žádostiví a plní nenávisti a nejraději bychom to takovými lidem sebrali. K obědu bývala vodová polévka nebo trochu brambor; ráno hrnek kávy. Pokud jsme něco k jídlu ukradli v kuchyni a nepřistihli nás při tom, protože jinak bychom dostali výprask – to jsme mezi sebou nerozdělovali.

Kvůli hladu byly naším častým tématem rozhovorů kuchařské recepty. Bylo to v situacích, kdy jsme dostali k jídlu něco, co neutišilo náš hlad. Mohl jsem něco osobního vyměnit pouze se Štefanem, protože býval také ministrantem. Hlavním tématem našich rozhovorů však byly zprávy o našem brzkém propuštění, dokonce s jistými termíny, nebo s konkrétními daty. To nám mladým dodávalo naději, že vyjdeme z věznice. Nesměli jsme nic psát, bylo zakázáno mít u sebe tužku a papír.

Modlitba

Tehdy jsem Bohu slíbil, že když mne nechá živého z Pankráce odejít, potom půjdu jako misionář do Afriky. Byl to akt zoufalství, nebo začátek mého poslání? (Ačkoliv jsem nemusel takový slib před Bohem skládat, stal jsem se knězem a žil a pracoval jsem 43 let v Africe, v Tanzánii.) Pouze jednou jedinkrát jsme směli jít do kostela nebo spíše do vězeňské kaple a sice 28.10., kdy byl státní svátek založení 1. československé republiky. Zde jsem mohl ještě plakat. Tuto odměnu dostali političtí vězňové a Němci pouze jednou, zatímco kriminální delikventi – pokud si mohu vzpomenout – mohli docházet na službu Boží častěji. S posledně jmenovanými bylo všeobecně lépe zacházeno jak s námi.

Práce s lopatou na uhlí byla další prací, při které se vše muselo dělat velmi rychle. Měli jsme na hromadě uhlí různé pozice, a každý házel nejrychleji ve směru okna do sklepa, a to bez ohledu na to, zda se trefil. Spolykali jsme při tom množství prachu a často nám bylo hozeno uhlí do obličeje, skoro vždy na tělo.

Gymnastika, pohybová cvičení

Byla to denní cvičení za vězeňskou nemocnicí, kde za věznicí často ještě visel popravený - to byl náš výhled. Zde jsem také viděl na invalidním vozíku sedícího 80letého Dr. Háchu. Část cvičení byl německý slavnostní pochod (od května do prosince) k tzv. utužení na koks smíchaném se střepeňmi skla.

Okénkem ve dveřích cely jsme byli velmi často, nečekaně kontrolováni. Když se to stalo, nesměli jsme zůstat sedět (to nebylo dovoleno). Rachocení klíče nás pokaždé vystrašilo - kdo bude další, který bude odveden buď k výslechu nebo k výprasku? Bylo jasné, že to byla šikana a že to dělali úmyslně. Zamřížovaná okna cely byl jediný zdroj světla, který dopadal do cely. Součástí hesla „Klid a pořádek“ byla často také čistota, která měla ráz šikany. Záchod, musel byl denně čistěn téměř stále mnou byl téměř mých stálým místem.

Určitou formou zaměstnání byl lov štěnic, které se zabydly v dírách ve stěnách, k tomu ještě velkého množství vši a blech, které jsme denně odstraňovali z košil a kalhot. Bylo možné být potrestán za to, když se u nás zjistilo zavšivení. Měl jsem tato zvířátka za symbol nesvobody.

Nemohu si přesně vzpomenout, jak, zdali vůbec a kde jsme se myli. Sprchovali jsme se vždy po skládání uhlí. Zdali jsme brali vodu, především k mytí obličeje z WC v cele, nemohu již říci. Jisté však je,

že nebylo k dispozici mýdlo, ani ručník. Podlaha na cele byla však pravidelně – jako šikana – čistěna.

Sebeukájení sám nebo skupinové byla zakázáno – a pokud si mohu správně vzpomenout – byla dokonce trestána. Mnozí žalovali jeden na druhého, pokud někoho při tom přistihli. Jsem pevně přesvědčený o tom, že nám dávali do jídla chemický preparát, aby podvázali sexuální sílu. Zcela otevřeně říkám, že si nevzpomínám na to, že bych měl alespoň jeden orgasmus, což je u mladistvých mezi 15 - 16 léty, tedy v pubertě, téměř nemyslitelné.

Podle zpráv, které obíhaly, mělo nás být mezi 2.000 – 3.000. Mnozí však hovořili o tom že je nás až 8.000 uvězněných. V té době bylo prý v oddělení pro ženy také několik set žen

Na stejné chodbě jako mladiství, seděl také říšský protektor Frank, tzn. přímo proti nám mladistvým na konci chodby. Jeho cela byla stále otevřená, měl vlastní soukromou stráž, která mu nosila jídlo a vše o cokoli požádal. Měl k dispozici také knihy a časopisy, které dostával podle přání. Druhým prominentem nikoli však na stejné chodbě byl farář Dr. Josef Tiso, bývalý slovenský prezident. Třetím, jak jsem se již zmínil, byl dr. Hácha, který platil za kolaboraci s Němci. Je docela možné, že během mého uvěznění, neboť byl zdravotně velmi slabý – zemřel.

Jednoho dne jsem byl vyslýchán, ale komické na tom bylo, že pouze jedním inspektorem. Hledaly se nějaké oběti k lidovému soudu. Všechno jsem popřel, co proti mně bylo připraveno, včetně přede mnou ležících dokumentů: Vojenská knížka a rukávová páska červeného kříže, protože jsem byl zaškolený sanitář. 4.12.1945 jsem byl potom převeden do zajateckého tábora Hradištko u Prahy. Jako „politický“ vězeň (protože jsem byl Němec) jsem byl začleněn do 2. části tábora (trestného pracovního tábora).

Psychoterapie a zpracování mého věznění na Pankráci

Kurva německá – to byla slova, kterými nás mladistvé stále titulovali a uráželi. Ačkoliv jsem v tu dobu ani jednu nevěděl o jejich morální implikaci, přesto se pro mne stala tato nadávka klíčovým slovem života. Bylo jako slovo zaklínací, tzn. já jsem byl falešný, zlý, špatný a to jen proto, že jsem byl Němec. Tato kletba mne provázela skoro 50 let mého života a tížila mne. Tato vnější nenávist proti mně vzbuzovala ve mně také vnitřní nenávist, byl to jakýsi druh sebezničení. Prostřednictvím výprasků bylo ve mně všechno „semleto“. Když jsem při psychoterapii pankrácké zkušenosti pozoroval a zpracovával, cítil jsem, jak bití a výprasky vycházejí z mého těla a já jsem se mohl znovu sebrat. Nebyl jsem již více zlý, německý Rudi. Tato nenávist vůči mně mne pronásledovala a zaryla se mi pod kůži na celých 50 let. Nenávist vůči mně je horší než výprask a násilí. To vše mne učinilo tvrdším proti sobě, ale také proti ostatním lidem; nezůstalo ve mně nic dobrého.

Vžité modely chování

Na základě mých pankráckých zkušeností, kde jsme skoro nic k jídlu nedostávali, jsem také často s lidmi společně hladověl - nesměl jsem jíst více než oni. Požíval jsem také relativně špatné jídlo, mnohdy jsem byl nucen dokonce i zvracet a jednou jsem se dostal také do nemocnice kvůli podvýživě.

Mnohé jsem skrýval, či dělal potajmu, protože jsem se na Pankráci naučil, že nesmím být viděn, neboť bych mohl za to potrestán. Byl to trvalý strach být zpozorován (např. kukátkem ve dveřích cely), kontrolován, poznán. Takže při mé pražské návštěvě (při průjezdu v roce 1993) jsem dokonce s příbuznými ze strachu nepromluvil ani slovo ze strachu, že budu jako Němec poznán. Většinou jsem hovořil anglicky, což bylo pro mne ulehčení.

V důsledku věznění na Pankráci jsem se chtěl zničit, považoval jsem se za špatného, zlého, který nemá právo žít. Postavil jsem se proti svému vlastnímu životu, měl jsem potřebu vše zorganizovat a uzpůsobit k tomu, abych se zničil. Proto jsem vždycky volil nejsložitější cesty přes oblasti, kudy nevedly žádné vyšlapané cesty, vzal jsem toto břemeno na sebe a musel jsem tím projít. Utlačoval jsem sám sebe a mstil jsem se sám sobě. Tímto způsobem jsem svému vlastnímu tělu „udílel výprask“ (jako na Pankráci), nyní ale prostřednictvím vlastních přemrštěných požadavků, přílišné zátěže. Tak např. v duchu vidím často, rozeřvaný, tvrdý a nenávistný obličej našeho dozorce, který nás držel za stehno, připraveného nás mlátit, když se člověk přitom svalil na zem. I další mi v duchu „dirigovali“ můj život, říkali mi, co mám dělat, co dělat musím, ať chci nebo nechci. To byl do roku 1993 (psychoterapie pro kněze a řádové mnichy) můj životní styl, následek věznění na Pankráci.

Špinavá práce

V Africe (do r. 1993) jsem bral jsem na svá bedra stále nejtvrďší, nejšpinavější a nejtěžší práci vždy se vzpomínkou na Pankrác. Čistil jsem dobrovolně záchody a když mi vychladlá moč stříkla do obličeje, tak jsem se „cítil správně“ (zní to komicky, neuvěřitelně, ale je to pravda!). Doslova a do písmene jsem skoro vždy čistil tu nejhorší špínu a dělal jsem tu nejopovrhovanější práci. (V současných moderních podmínkách téměř nemyslitelné, ačkoliv přece stále ve světě ještě existují země a krajiny, kde podmínky jsou skoro nelidské).

4. 12.1945 - odvoz do Hradištká (trestní pracovní tábor)

Rád byl ještě obohatil svoji zprávu o dobu od 4.12.1945 do 1.5.1946, neboť ukazuje také lidskou stránku některých mladších Čechů, za něco takového jsem dodnes vděčný.

Při -4°C stupních (měl jsem pouze sportovní boty, košili a kalhoty) jsme museli pokládat vodovodní potrubí. K tomu potřebné výkopy jsme prováděli při této zimě stojíce ve vodě. Až do amputace mojí pravé nohy jsem měl na pravé noze „modro-šedé skvrny“, které při dotyku ještě v roce 2004 bolely. Brzy na to jsem onemocněl, nemohl jsem ale zůstat na marodce, neboť tam byly poloviční porce jídla. V průběhu soboty a neděle se mi podařilo třikrát získat práci mimo u jednoho policejního strážmistra. Bylo to řezání a štípání dřeva (vše venku, ve sněhu), ale dostal jsem dobré jídlo. Představte si, že jeho manželka byla Němka. To byl zážitek – směli jsme dokonce sedět u jeho stolu při jídle. Cítil jsem se opět jako „člověk“. U jednoho obchodníka, byl „husita“ (měl obraz Jana Husa viset na dveřích, jako my kříž), zde jsem také několik dní pracoval. Železnými pilinami (šponami) jsem drátkoval nově položenou parketovou podlahu. Dobře se o mne staral; poznal jsem, že jsem u tohoto obchodníka nějak vzbudil soucit. Děkuji za něj!

Když jsem jindy u strážní jednotky (všechno to byli mladíci, revoluční gardisté) musel čistit holínky (s dobrou německou důkladností), zalíbilo se jim to tak, že mne ustanovili jako svého pucfleka. Každý den jsem mohl od rána do večera pracovat mimo prostor ohrazený ostnatým drátem, což byl dobrý pocit. K tomu jsem dostával stále něco k jídlu. Jeden z nich mi dal dokonce častěji kus chleba, který jsem mohl odnést svým mladým spoluvězněm v táboře. Tento voják byl během války se svým otcem „nasazen na nucené práce“ ve Vratislavi (Breslau). Bylo to od něho krásné lidské gesto. Krátce na to jsem byl přeřazen jako pomocník do kuchyně u strážní jednotky. Zde se mi vedlo „dobře“. Když jsem onemocněl svrabem, bylo moje celé tělo natřeno černou masťou.

Z tohoto období si s jistotou vzpomínám na některá jména mladíků: Byl to například Wolfgang Griebisch z Vratislavi, Wolfgang Silberfeld z Lipska – byl to německý žid, který byl Rusy osvobozen z terezínského ghetta a kterého Češi, protože byl Němec, nyní opět zavřeli, a Werner Herzog z Berlína (boxer), který v táboře zemřel.

Vánoce 1945

My, mladí jsme plakali, když jsme zpívali známé vánoční koledy. Tento pocit byl vřelejší než naše baráky. Když nám někdo chtěl udělat něco zlého – nyní to byl pro nás jakoby vánoční dárek – na noc vypnuli světlo v barácích a hned přšely štěnice z nebe, tedy z dřevěného stropu, spát jsme nemohli: „požehnané vánoce“. Odtud jsem směl také poprvé napsat rodičům, kteří se dověděli 31.12.1945, že ještě žiji.

Duben 1946

Po krátkém pobytu ve sběrném táboře u Prahy. Návrh, abych zde mohl počkat na své rodiče, až si pro mne přijedou, nepřicházel vůbec v úvahu. Tak jsem byl s transportem „D“ z Prahy, dobytčím vagonem č. 29, místenka č. 29, dne 1.května 1946 deportován na svobodu (do Franků v Bavorsku). V září téhož roku jsem se setkal s mými rodiči v blízkosti Řezna.

Dne 3.10.1947 jsem uskutečnil svůj na Pankráci daný slib a vstoupil jsem do semináře Africké misie. Od roku 1962 do března 2004 jsem byl knězem a misionářem v Africe, kde jsem žil a pracoval.

Post scriptum

Abych upřesnil svoji zprávu, protože je to důležitá část mých životních zkušeností, říkám, že mi šlo především o zaznamenání faktů, tedy především o to, co se mi tehdy tělesně, fyzicky, stalo. Na druhou stranu musím říci, že doba uvěznění později spoluvytvářela a dopracovávala můj život. Nehovořil jsem ani s rodiči, ani se sourozenci. Během tříměsíční psychoterapie se to všechno ve vzpomínkách opět vrátilo, vše jsem prožil ještě jednou, nově, cíleněji než tehdy. Toto vše mi dalo klíč k porozumění téměř padesáti létům mého života s jeho otázkami proč a jak.

Nikomu nic nevyčítám, protože pevně věřím, že moje tvrdé a zlé zkušenosti z Pankráce pro mne vytvořily místo v Božím plánu. Se všemi lidmi, kteří mi učinili cokoli zlého v onu těžkou dobu, jsem se tímto smířil a také jsem jim odpustil. Bůh nenechá nic zlého stát, vše obrací k dobrému.

(Překlad: 27.10.2005 JUDr. Nejedlý)

Tento článek byl uveřejněn na <http://www.cs-magazin.com> v květnu 2006.
Na www.go-east-mission.de vychází se svolením.